

**בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו**

תמ"ש 29329-07-16 ג'. ואח' נ' ג'.

**בפני כב' השופט ארז שני****תובעת מ. ג'.****נגד****נתבע א. ג'.**

חקיקה שאוזכרה :

[חוק לתיקון דיני המשפחה \(מזונות\), תשי"ט-1959 : סעי' 3, 3א](#)

מיני-רציו :

\* בית המשפט דן בסוגיות, מה דין ההליכים שהחלו עוד טרם ניתנה ההלכה בע"מ 919/15 פלוני נ' פלונית, האם ההלכה חלה רטרופקטיבית ופרוספקטיבית? האם הלכה זו חלה גם על מקרים בהם אין משמורת משותפת, כאשר עסקינן בילדים שהם מעל גיל 6 שנים?

\* בתי-משפט – הלכה פסוקה – שינויה

\* משפחה – מזונות – שינוי השיעור

\* משפחה – מזונות ילדים – במשמורת משותפת

\* משפחה – מזונות ילדים – שיעורם

.

תובענה למזונות שני קטינים. נדונו השאלות, מה דין ההליכים שהחלו עוד טרם ניתנה ההלכה בע"מ 919/15 פלוני נ' פלונית (להלן: "הלכת 919"), האם ההלכה חלה רטרופקטיבית ופרוספקטיבית? האם הלכת 919/15 חל גם על מקרים בהם אין משמורת משותפת, כאשר עסקינן בילדים שהם מעל גיל 6 שנים, כפי שיש במקרה שלפנינו?

.

בית המשפט קבע כלהלן :

יש לקבוע כי הלכת 919/15 חלה על תיקים תלויים ועומדים, וכמובן על התובענות לעתיד לבוא, אך אין היא חלה על תיקים שכבר נידונו ובית המשפט, לאחר שקלא וטריא נתן בהם פסק דין, קל וחומר בתיקים בהם הגיעו הצדדים להסכם שאושר על ידי בית המשפט, שהרי טובת הציבור עניינה גם ביציבות משפטית.

תיק זה החל עוד טרם ניתנה הלכת 919, אזי הלכת 919 ותחולתה יחולו גם על המקרה שבפנינו. מכאן, יש להידרש לשאלה: האם בע"מ 919/15 חל גם על מקרים בהם אין משמורת משותפת, כאשר עסקינן בילדים בגילאי 6-15, כפי שיש במקרה שלפנינו?

התשובה היא בלאו מוחלט. הכללים שנקבעו, כוחם יפה לכל תביעת מזונות, יהיו זמני השהות כאשר יהיו, וגם במקרים של משמורת משותפת.

מאליו ברור, שכאשר בית המשפט העליון, לא רק מודיע על שינוי הלכה, אלא טורח ומקדיש זמן לדבר בעיקרון השיויון בין המגדרים, שאין כוונתו להותיר את ההלכה והכללים החשובים שנקבעו בה רק כמי שחלה על מגזר מצומצם שלגביו נקבעה "משמורת משותפת". במילים אחרות, הקביעה המשפטית אינה רק למקרים של משמורת משותפת.

### פסק דין

1. בפניי תובענה למזונות 2 קטינים, תאומים כבני 7 וחצי, שהוגשה ביום 14/7/16. אקדים ואומר

כי החלק האופרטיבי לפסק-דין זה, שהוא נפוץ שנים ארוכות בפסיקת בית-המשפט באשר להוראות המזונות, מעלה צורך להתייחס לאחר שינוי ההלכה למספר שאלות שאין מובנות עוד מאליהן.

#### השאלות הצריכות לעניין:

2. מה דין ההליכים שהחלו עוד טרם ניתנה ההלכה בע"מ 919/15 (ראה: [בע"מ 919/15 פלוני נ' פלונית](#) [פורסם בנבו] {פמ"מ – 19/7/2017}) (להלן: "הלכת 919"), האם ההלכה חלה רטרואקטיבית

ופרוספקטיבית? תת שאלה נוספת, שעולה, מה הדין לגבי תיקי מזונות שכבר נפסק בהם,

שעה

שידוע כי במקרה של שינוי נסיבות מהותי ובלתי צפוי ניתן להגיש תובענה חדשה להפחתת מזונות.

3. האם **הלכת 919/15** חל גם על מקרים בהם אין משמורת משותפת, כאשר עסקינן בילדים שהם מעל גיל 6 שנים, כפי שיש במקרה שלפנינו?

4. מה יהא דין מעתה והלאה בנוגע למזונות מגיל 18 ואילך, האם נמשיך בקביעה הנוהגת של פסיקת כ - 1/3 מסך המזונות שנפסקו לעת קטינות, או שמא עתה אנו נדרשים לקביעת מזונות לבגיר בדרך שונה?

5. האם גובה סכום המזונות ההכרחיים המינימליים שנקבע בפסיקה על סך של 1,450 ₪ יעודכן מעתה לכ - 1,600 ₪ בעבור כל קטין?

**העובדות הצריכות לעניין**

6. התובעת (להלן: "האם") והנתבע (להלן: "האב"), וביחד (להלן: "הצדדים"), נישאו זל"ז ביום 28/7/08 בXXX והתגרשו ביום 7/5/13 כדמו"י, כאשר רק בשנת 2015 קיבלה האם את ה"גט האזרחי", והאב, אשר הכביד ככל יכולתו על "שחרור" האם, הגיש ערעור על כך.
7. מנישואי הצדדים נולדו שני תאומים כבני 7.5, אשר נולדו ביום 31/5/2010 (להלן: "הילדים").
8. ביום 30/4/13, עובר לגירושי הצדדים, חתמו הצדדים על הסכם מזונות בXXX אשר אושר בפני נוטריון בXXXX (להלן: "ההסכם"). במסגרת ההסכם, סיכמו הצדדים על גובה מזונות עבור הקטינים בסך של 2,000 דולר של ארה"ב לחודש, לרבות מדור והוצאותיו, כל עוד המגורים שלהם יהיו בXXXX. בנוסף, ההסכם מפרט השתתפות של האב בהוצאות הקטינים בבית הספר, הוצאות רפואיות, הוצאות בגין מורים פרטיים וכדומה. ברור כי מהעת שבה יצאו הילדים מXXXX, אין גובה המזונות שנקבע בהסכם בגדר "מחייב".
9. בהתאם לסעיף 6 (2) להסכם בעמוד 2, הוסכם על ידי הצדדים, כי במקרה והקטינים יתגוררו מחוץ לשטח מדינת XXXX, אזי סכום המזונות יוקטן לסכום כולל של 1,000 דולר.
10. הצדדים התגוררו ביחד בXXXX בין השנים 2007 - 2013. האם שבה לישראל באפריל 2016. כיום הצדדים חיים ומתפרנסים בישראל.
11. האם עובדת בחברה בXXXX, ומשתכרת כ- 6,000 ₪ ברוטו לחודש.
12. האב עובד בחברה משפחתית, ומשתכר כ- 5,000 ₪ ברוטו לחודש.
13. שני הצדדים צרפו אסמכתאות בדבר הכנסותיהם.

14. לצדדים אין רכוש משותף הרשום על שניהם.
15. במהלך שהותה של האם בXXXX, היא נקטה כנגד האב שורת הליכים משפטיים בנוגע למשמורת הקטינים. גם בארץ התנהלו הליכי משמורת במסגרת [תמ"ש 39892-04-16](#). כיום המשמורת על הקטינים מצויה בידי האם כאשר הקטינים שוהים אצל האב בימים שני ורביעי ללא לינה, ופעם בשבועים הקטינים לנים אצל האב ביום רביעי, וכן כל סופ"ש שני מתום המסגרת החינוכית ועד מוצ"ש.
16. במסגרת כתב תביעתה עתרה האם למזונות בסך של כ- 3,600 ₪ לכל קטין (סך כפול מזה שננקב בהסכם). השתתפות בהוצאות רכב בסך של 800 ₪ לחודש, סך נוסף של 1,132 ₪ בגין השתתפות ב-40% מהוצאות הבית אשר לשיטתה כלולים כחלק מהוצאות הבית, וכן ביטוח בריאות משלים בקופת חולים בסך של 300 ₪. כמו כן עתרה האם להשתתפות בגין הוצאות מדור שעה שבאותה העת, לא היה חולק, כי התגוררה בבית אמה ( וזאת כאמור בהתאם לסעיף 76 לכתב התביעה). יחד עם זאת, בסעיף 14 לסיכומיה של האם, קטנו צורכי הקטינים, והאם העמידה את דרישתה על סך של 2,356 ₪ עבור כל ילד, ובסך הכל עבור שני הקטינים בעלות של 4,712 ₪ לחודש.
17. סך כל המזונות הנתבעים עבור שני הקטינים עמדו על סך של כ- 8,332 ₪ לחודש, כאמור בסעיף 77 לכתב התביעה.
18. ביום 30/10/16 התקיים דיון בפניי בעניין המזונות הזמניים, בסופו החלטתי כדלקמן:
- "הואיל וכך, אני מחייב את האב לשאת במזונות הקטינים לידי האם בסך של 2,600 ₪ בחודש ואם תמצא האם לאב חוזה שכירות וקבלות אודות תשלומי שכירות ישא האב ב-40% מעלות שכר הדירה ולא יותר מסך של 1,600 ₪ בחודש.**
- .....
- בנוסף לדמי המזונות וכחלק מהם, יישא הנתבע במחצית ההוצאות הרפואיות החריגות שאינן מכוסות על ידי הביטוח הרפואי בו מבוטחים הקטינים.
- באמירה הוצאות רפואיות חריגות, נכללות גם הוצאות לטיפול אורתודנטי ו/או טיפול שיניים.

**הנתבע יישא במחצית תשלום עבור שיעורים פרטיים במקצועות: לשון, מתמטיקה ואנגלית, בהתאם להמלצת הגורם החינוכי.**

**כן יישא האב במחצית חוג אחד, ובלבד שהסכום בו יחויב האב לא יעלה על סכום של 150 ₪ לכל חודש, בעבור כל קטין".**

19. במסגרת כתב התביעה לא עתרה האם להשתתפות בהוצאות הצהרון, אך בסעיף 15 לסיכומיה עתרה לסעד זה. כך או אחרת אומר, כי על פי הפסיקה הנוהגת ובהתאם להחלטתי מיום 30/10/16, בה כבר חייבתי את האב בהשתתפות בגין רכיב זה בעת קביעתי את המזונות הזמניים, איני רואה כל מניעה לפסוק את השתתפות האב במחצית ההוצאה בגין צהרון, גם אם זו לא נדרשה על ידי האם במסגרת תביעתה, שהרי ממילא עסקינן ב"צרכי חינוך".

#### טענות האם

20. האם טענה, כי במהלך כל השנים היא וילדיה נתמכו ולמעשה מומנו כלכלית לאורך כל השנים על ידי הוריה. תמיכה זאת של הוריה נדרשת גם עתה, בשל העובדה כי היא עברה לבדה עם הקטינים טלטלות נפשיות, רגשיות וכלכליות בXXXX עת האב השאיר אותה לבדה עם ילדיה ומנע ממנה לשוב ארצה. האם טענה גם, כי כל נטל גידול הילדים מוטל הלכה למעשה על כתפיה.

21. האם טענה, כי האב מבוסס כלכלית ובעל נכסים רבים וכספים כאשר הוא מצליח להסתירם באמצעות היותם רשומים על-שם אימו. לאחר נישואי הצדדים, עבד האב כפרילנסר, ולא הכניס לקופה המשפחתית משכורת קבועה, אך לטענתה היו בידיו כספים במזומן, אותם נהג לשמור בכספת הבית, אך לתובעת לא היתה כל גישה אליהם, שכן האב נהג כלפיה ב"אלימות כלכלית חמורה". לתובעת לא היה חשבון בנק על שמה ולא כרטיס אשראי על שמה עת התגוררו הצדדים בXXXX (סעיף 26 לכתב התביעה).

22. האם טענה, כי בXXXX ניהל האב חנות להשכרת סרטי וידאו, כאשר מרבית היום רבץ בחוסר מעש. בהמשך לטענתה, האב רכש קפיטריה על-מנת שהאם תוכל לעבוד, וזאת כאשר האב לא עושה דבר אלא רק נטל לכיסו את הכספים שנצברו בקופה. החנויות נסגרו בשל הפסדים והאם טענה, כי האב לא עבד כלל עד חודש מאי 2012.

23. האם הוסיפה לטענותיה, כי במהלך שנת 2011 או בסמוך לכך, רכש האב דירה בXXXX בשווי של 450,000 דולר אך לא היה בידיו כסף לשם כך. כאשר הוא ביקש מהאם כי שני הצדדים יטלו כספים מהוריהם לשם כך, סרבה האם ובשל כך אף פרץ סכסוך בין הצדדים. בסופו של דבר האב רכש את הדירה במימון בנקאי של 100% וכן בסך נוסף של כ-100,000 דולר שקיבל מאביו. כך טוענת האם בסעיפים 37-38 לכתב התביעה. אציין, כי קשה לי עם טענה זו, שעה

שקיימת בה סתירה לוגית מספרית. מאוחר יותר, מכר האב את הדירה ולטענתה של האם גרף האב לכיסו רווח מאחורי גבה, וזאת כאמור בסעיף 54 לכתב התביעה.

**24.** האם מספרת בכתב התביעה ואף בסיכומיה (סעיף 3), כי ביום 15/9/13 כי באישון לילה, וללא כל התראה מוקדמת, נמלט האב מXXXX וחזר לארץ. אין אני יכול להישאר אדיש להצהרתה זו של האם בדבר הימלטות האב, להצהרה זו של האם ישנו משקל. הווה אומר, כי מצבו של האב היה לא טוב, חרוץ במיוחד או מצליח כלכלית לא היה הוא מעולם על-פי שיטתה, והכל שעה שנאלץ להימלט. מפני מה? סתמה האם ולא פרשה.

**25.** לשיטתה של האם לנתבע מספר חברות בXXXX, כאשר לחלק מהן יש נכסי נדל"ן בשווי של עשרות אלפי דולרים. האב מתגורר בדירה ברחוב XXXX הרשומה על שם אימו, וכן רכש ג'יפ XXXX שנת 2016, הרשום אף הוא על שם אימו.

**26.** לשיטתה של האם, אין כל קושי לקבוע את כושר השתכרותו של האב לאור כישוריו, ולאור העובדה שהוא "מסתיר" לדעתה כספים וחברות באמצעות אימו.

**27.** האם טענה, כי שכרה דירה החל מיום 1/3/17 ברמת השרון בעלות של 5,250 ש"ח לחודש. האם הגישה את הסכם השכירות לתיק בית-המשפט ביום 28/2/17 במסגרת בקשה לצירוף מסמכים לתצהיר עדות ראשית, כאשר מנגד, האב ממשיך להתגורר בדירת אימו ב XXXX ומשכך אין לו כל הוצאה בגין רכיב זה.

**28.** לטענת האם קיימים פערים כלכליים גדולים בין יכולתו הכלכלית של האב שהוא אדם אמיד מאוד, בעל נכסים וכספים רבים, לבין יכולתה שלה שאף עובדת קשה למחייתה ואין לה כל נכס או כספים משמעותיים.

**29.** האם טוענת בתביעתה וכך גם בסיכומיה (ראה סעיף 18), כי האב, גם אם אינו בעלים, אזי הוא מקושר ל – 5 חברות שונות בXXXX, כאשר בחלקן הוא משמש כנשיא, גזבר או מזכיר. ואע"פ כן, האם לא הצליחה להרים את הנטל על כתפיה ולהראות לבית-המשפט, כי האב אכן מרוויח סכומים כלשהם בגין פעילותו בחברות הללו, ויתרה מזאת, האם טוענת כי "הוכיחה" את הדבר לבית-המשפט, וזאת באמצעות "מכתב אותו המציאה מעורך דינה בXXXX", מכתב שצורף כנספח 12 לתצהיר העדות הראשית מטעמה. יחד עם זאת, אין בדבר כל ראייה בדבר רווחים או כספים שנגרפו לטובתו של האב.

30. האם ממשיכה וטוענת, כי האב הינו בעלים של 50% מחברת XXXX. בהתאם למסמכים שצורפו לתצהירו של האב (ראה נספחים 5-6), מאזן הבוחן של החברה לשנת 2016, ודוח הכנסות והוצאות לתקופה שמיום 25/5/15 ועד ליום 31/12/15 עולה, כי המשכורת ברוטו שנמשכת מהחברה עומדת על סך של כ- 10,000 ₪.

31. האם טענה עוד, כי האב נהג להשתכר כ- 4,000 ₪ לחודש עת נהג לחלק אננס עבור חברה של אחיו, וזאת בעבור חלוקת אננס פעם בשבוע. האב אכן אישר טענה זו בהתאם לתלוש משכורת שצירף כנספח כ"א לכתב ההגנה.

### טענות האב

32. בניגוד לטענות האם טוען האב, כי לא נקט כל אלימות כלכלית כנגד האם.

33. האב הודה כי קנה דירה בXXXX בסיוע הלוואה בסך של 50,000 דולר שאביו נתן לו, וכי היתר מומן באמצעות משכנתא שנטל. האב טען כי כנגד דמי השכירות שנתקבלו עבור הדירה נפרע תשלום דמי המשכנתא (ראה סעיף 62 לכתב ההגנה). כך או אחרת, האם לא הצליחה להביא ראיות בדבר הדירה ו/או כספים הקשורים לדירה והסותרים את גרסת האב.

34. האב טען, כי מאז ששב לישראל בחודש ספטמבר 2013, הוא עבד רק מספר חודשים בחברה לשיווק XXX במהלך שנת 2015. בנוסף, בחודש מאי 2015 הקים האב חברה יחד עם חברו בשם XXXX, כאשר בבעלותו 50% מהמניות. האב טען, כי כיום סמוך הוא לשולחנה של אימו.

35. האב הכחיש את טענות האם לפיהן היה בעל חברות בXXXX. האב טען, כי שימש ועדיין משמש (למעשה רשום בלבד) כדירקטור במספר חברות בXXXX, אולם לדידו תפקיד זה ייצוגי בלבד ללא כל תמורה, כאמור בסעיף 81 לכתב הגנתו.

36. עוד טען האב כי הדירה בXXXX, שייכת להוריו ומשמשת אותם למעלה מ- 20 שנים, וכי הוא רכש רכב מסוג XXX ולא גיפ XXXX, ביחד עם חברו וכל חודש הוא משלם עדיין 300 ₪ בגין הלוואה שנטל. בעמוד 38 לפרוטוקול הדיון מיום 21/3/17 אישר האב, כי הוא מתגורר עם אימו בדירה בXXXX, וכי אינו משלם לאימו דמי שכירות ואף אינו משתף בהוצאות אחזקת הבית.

37. האב ביקש מבית-המשפט כי יפסוק מזונות לקטינים בסך של 2,400 ₪ לחודש כאמור בסעיף 87 ד לכתב ההגנה.

**דיון והכרעה**

38. אפתח ואביא את [סעיפים 3 ו-3א לחוק לתיקון דיני משפחה \(מזונות\)](#), תשי"ט – 1959 (להלן: "חוק המזונות"), הן המהוות את מקור חיוב ההורים במזונות ילדיהם, וכך כלשונן:

3" (א) אדם חייב במזונות הילדים הקטינים שלו והילדים הקטינים של בן-זוגו לפי הוראות הדין האישי החל עליו, והוראות חוק זה לא יחולו על מזונות אלה.

(ב) אדם שאינו חייב במזונות הילדים הקטינים שלו והילדים הקטינים של בן-זוגו לפי הוראות הדין האישי החל עליו, או שלא חל עליו דין אישי, חייב במזונותיהם, והוראות חוק זה יחולו על מזונות אלה.

3א. (א) אביו ואמו של קטין חייבים במזונותיו.  
(ב) בלי להתחשב בעובדה בידי מי מוחזק קטין יחולו המזונות על הוריו בשיעור יחסי להכנסותיהם מכל מקור שהוא".

39. בתלה"מ [מ 53712-11-16](#), [פורסם בנבו] סקרתי מעט מן הסוגיה בדבר החיוב במזונות, ועתה אעמוד בשנית על חלקם של הדברים. הצדדים שבפני הינם יהודים ודינם האישי הוא הדין העברי. מכאן, שעל-פי [סעיף 3א לחוק המזונות](#), מהות והיקף חובתם לשאת במזונות ילדיהם, ימדדו על-פי הדין העברי. כלומר, המחוקק הישראלי סבר כי בהיעדר "האילוץ הנובע מן הדין העברי" (כך לשון בית-המשפט העליון [בהלכת 919/15](#)), ראוי לקבוע כי יש לראות בשני ההורים כמי שחייבים במזונות הילד, תוך שחלוקת החיוב ביניהם תוכרע על-פי פרמטר כלכלי והוא השיעור היחסי של הכנסותיהם מכל מקור שהוא. ונזכור שוב, כי פרשנות הדין העברי מהי, שונתה באחרונה על דרך "הלכת 919/15". (ראה: [בע"מ 919/15](#), 1709/15 [פלוני נ' פלונית](#) [פורסם בנבו] {פמ"מ – 19/7/2017}), (להלן: גם "הלכת 919/15").

40. למעשה, לעניין חלוקת נטל מזונות הקטינים שבפני, לא שינתה (לעניין גובה המזונות להבדיל מחלוקת הנטל בין ההורים), [הלכת 919](#) את המצב לחלוטין, שהרי גם בעבר נפסק כי בחובת מזונות מ"דין צדקה" נושאים שני ההורים, כאשר החובה תלויה ביכולתו הכלכלית של כל צד,

על פי המרכיבים שלעיל. החלוקה בין שני ההורים תהיה חלוקה שוויונית להבדיל מחלוקה שווה, כלומר, על-פי היחס בין הכנסתו הפנויה של כל אחד מהם. (ראה: [ע"א 210/82 גלבר נ' גלבר](#), [לח 14 \(2\) 25/3/1984](#) {פמ"מ – 25/3/1984}). השינוי הגדול טמון בראיית המזונות מגיל 6 ואילך כנתונים ל"דין צדקה".

41. עוד נאמר כי כבר בשעתו, האב והאם שווים הם לעניין החבות המשפטית במזונות מ"דין צדקה", ומכאן אם שניהם אמידים, יחוייבו שניהם בסיפוק צרכי הילדים העולים על הצרכים

ההכרחיים. צרכים הכרחיים של ילד, פירושם אותם דברים בסיסיים שבלעדיהם אין הילד יכול להתקיים ממש. (ראה: [ע"א 591/81 פורטוגז נ' פורטוגז, לו \(3\) 449](#) {פמ"מ – 29/6/1982}).

42. המשמעות בחיוב מכוח "דיני הצדקה", ששני ההורים נושאים בכל הוצאות הילדים, על פי יכולתם הכלכלית וכל עוד יש להם יכולת שכזו (ראה: [ע"א 254/76 ינקוביץ נ' ינקוביץ, לא \(3\) 169](#) {פמ"מ – 9/6/1977}).

43. מכאן ברור, שסיפוק המזונות לקטינים מעבר לצרכים ההכרחיים, אף הוא נחשב לחיוב "מדין"

צדקה" וחל על שני ההורים על פי יכולתם הכלכלית (וראה הפרשנות שניתנה להלכות "צינובוי" ו"אוחנה" בהלכת ס.מ. (ראה: [בע"מ 5267/04 ז.ס. נ' ע.ס.](#) [פורסם בנבו] {פמ"מ – 5/5/2005}). המטרה היא לספק לילדים רמת חיים נאותה אליה הורגלו, ולגביהם צריך בית-המשפט לשקול בין יתר שיקוליו גם את השתכרותה של האם וגם את השתכרותו של האב (ראה: [בע"מ 5750 ר. א. נ' א. א.](#) [פורסם בנבו] {פמ"מ – 8/6/2005}), (להלן: "הלכת אוחנה").

44. במזונות מ"דין צדקה" יחוייבו שני ההורים באופן שווה במזונות ילדיהם, תוך שהחלוקה ביניהם תיקבע על-פי יכולתם הכלכלית ושיעורי ההשתכרות שלהם ("הלכת אוחנה", שם), מכל המקורות העומדים לרשותם, לרבות שכר עבודה. בנתון יש להביא את הכנסותיהם הפנויות של ההורים וחלקם היחסי בסה"כ ההכנסה המשפחתית וכן להביא בחשבון את חלוקת זמני השהייה ביניהם.

45. זאת ועוד, בחובת מזונות "מדין צדקה", בדומה לחובת מזונות הכרחיים, ניתן לקחת בחשבון את הרכוש בבעלות כל אחד מההורים ואת סך המקורות הכלכליים. משעה שהחובה יוצרת שיעבוד על ממונו של ההורה ועל רכושו, ניתן לממשם לצורך פרנסת הילדים. וכדבריו של כבוד השופט רובינשטיין:

**"ראשית, רואה אני לנכון להדגיש את המובן מאליו, כי בעת קביעת גובה המזונות, השיקול המנחה הוא צרכי הילדים (ד"ר בנציון שרשבסקי, דיני**

משפחה (מה' 4, 1993), 379-381. לצד זאת, ישנה התחשבות ביכולת הכלכלית. בעת הערכתה של זו ההסתכלות היא רחבה; היא נגזרת לא רק מן המשכורת – בודאי לא משורת ה"נטו" במשכורת שלעתיים קרובות אינה משקפת תמונה מלאה, ואין צורך להכביר על כך מלים – אלא מסך כל המקורות הכלכליים העומדים לרשות משלם המזונות, כולל נכסים, חסכונות, ואף פוטנציאל ההשתכרות (ע"א 130/83 פרייס נ' פרייס, פ"ד לח(2) 721, 725; ע"א 239/85 עמיצור נ' עמיצור, פ"ד מ(1) 147, 151). בכגון דא הדגש אינו בשאלה כמה משתכר האב או מהי משכורתו הפנויה, אלא כמה כספים יכול הוא להקצות לצרכי ילדיו".

(ראה: [בע"מ 3432/09 פלוני נ' פלונית](#) [פורסם בנבו] {פמ"מ – 23/6/2009}).

46. סקירה מועטה זו הן של החקיקה והן של הפסיקה, לא תהיה שלמה אם לא אסיימה לעניין זה בעיקרי ההלכות (החלק האופרטיבי), כפי שהובאו בהלכת 919, באשר לאותם דברים אמורים המתאימים לעניין שבפני:

" בגילאי 6-15 חבים שני ההורים באופן שווה במזונות ילדיהם מדין צדקה, תוך שהחלוקה ביניהם תקבע על פי יכולותיהם הכלכליות היחסיות מכלל המקורות העומדים לרשותם, לרבות שכר עבודה, בנתון לחלוקת המשמורת הפיזית בפועל, ובשים לב למכלול נסיבות המקרה. (הלכת 919, שם).

47. אמשיך את דבריי בהביטי על התא המשפחתי והנסיבות הפרטניות של המקרה אשר בפני, על-מנת להבטיח את חלוקת הנטל ההולמת ביותר, ואגב התחשבות גם בזמני השהות, תוך שמול עיני אף עקרון העל המנחה, הוא טובת הילד ורווחתו.

48. התובענה שבפניי החלה עוד בטרם ניתן פסק דין ב"הלכת 919/15", משכך עולה השאלה הבאה:

**מהו דין ההליכים שהחלו עוד טרם ניתן בע"מ 919/15? האם ההלכה חלה רטרוספקטיבית ופרוספקטיבית?**

49. כתבתי בתלה"מ 53712-11-16 לעניין שבפני, ואגב דברי חברי כבוד השופט שקד בתמ"ש (ת"א) 21810-06-16, בין השאר כך:

21" כאמור לעיל, פסק הדין ניתן במהלך בירור התובענה ולאחר שנפסקו

מזונות

זמניים ומדור. על פי הדין, נקודת המוצא העקרונית היא כי הלכה

שיפוטית

חדשה פועלת הן רטרואפקטיבית והן פרוספקטיבית (ר' [רע"א 8925/04](#) סולל בונה בניין ותשתיות בע"מ נ' עיזבון המנוח אחמד עבד אלחמיד ז"ל (פורסם בנבו, 27.2.06); להלן: פרשת סולל בונה).

22. לענייננו אנו, בפרשת סולל בונה נפסק פה אחד שראוי להחיל הלכה

חדשה

(הלכת "אטינגר" העוסקת בפיצוי בעבור 'השנים האבודות') רטרואקטיבית על תיקים התלויים ועומדים בערכאות השיפוט. הטעימה כב' השופטת (כתוארה אז) מ' נאור, לאמור: "הלכת אטינגר לא באה

לעולם

בחטף ורוחה ריחפה על פני הליכים משפטיים זמן רב לפני שניתנה.

צדדים

רבים ביקשו לתקן כתבי תביעה ולטעון כי זכאים הם לפיצוי בגין השנים האבודות עוד בטרם באה הלכת אטינגר לעולם... מעבר לכך... להלכת אטינגר עוצמה רבה, ובצדק רב קרא חברי השופט ריבלין בפסק דינו בפרשת אטינגר לפסוק פיצוי בגין "השנים האבודות" (ר' סעיף 3 לחוות דעתה).

23. אני סבור, בכל הכבוד, כי הגיונם של דברים אלו חל גם בענייני מזונות

ילדים וייטיב הקורא לקרוא המצוטט לעיל בשנייה המחויבים (במקום "אטינגר" יש לקרוא "בע"מ 919/15 וכו'). לפיכך, אין זה סביר בעיני כי חרף פסק הדין וההלכה החדשה שיצאה מבית המשפט העליון, פסק דיני זה יתעלם מכל זאת ויחיל פרשנות לדין האישי שאבד עליה הכלח".

(ראה: [תמ"ש \(ת"א\) 21810-06-16](#) פלונית נ' פלוני [פורסם בנבו] {פמ"מ – 9/10/2017}).

50. בנוסף, ואף נכבד יותר גם מנחה, אזי ביום 2/11/17 נדרש לסוגייה, כבוד השופט י. שנלר,

ובדבריו בעמ' 7 לפסק-הדין נכתב כך:

"ודוק, לכאורה דעת הרוב בעניין סולל בונה ראתה את ההחלה הרטקוספקטיבית של ההלכה החדשה ככלל, ואי החלה שכזו כחריג הנדרש לנימוק. נראה כי אם הדברים היו יפים בפרשת סולל בונה ובהתייחס לאשר נפסק בעניין אטינגר, הרי בענייננו הדברים הינם בגדר קל וחומר..."

(ראה: [עמ"ש 33549-04-16 פלוני נ' פלונית](#) [פורסם בנבו] {פמ"מ – 2/11/2017}), (להלן: "הלכת 33549").

51. בסוגיה זו, אפנה גם לדבריה של כבוד השופטת א. פורקצ'יה, וכך:

**"החריג לכלל הרטרופקטיביות של הלכה פסוקה חדשה"**

45. שיקול מרכזי להחלת החריג לכלל הרטרופקטיביות של הלכה חדשה, על פי הילכת סולל בונה, קשור, כאמור, באינטרס ההסתמכות של יחידים וגופים – פרטיים ושלטוניים – אשר ניהלו את ענייניהם על פי ההלכה השיפוטית הישנה, ואשר לגביהם החלת הנורמה החדשה באופן רטרופקטיבי עלולה לגרור פגיעה ואי-צדק. אכן, "אינטרס ההסתמכות עובר במשפט הישראלי כחוט השני" (בג"ץ 9098/01 גניס נ' משרד הבינוי והשיכון, פ"ד נט(4) 241, 283 (2004)). אינטרס ההסתמכות הוא מהאינטרסים המוגנים במשפט הציבורי ובמשפט הפרטי כאחד. כאשר שינוי רטרופקטיבי של הלכה עלול לפגוע פגיעה קשה במי שהסתמך עליה, וכלכל את עניינו על פיה, קמה הצדקה לשלול תחולה כזו, ולהגביל את תחולת ההלכה החדשה לעתיד. "הבחינה העיקרית צריכה להתרכז באינטרס ההסתמכות" (דברי הנשיא ברק בענין סולל בונה, פסקה 18 לפסק דינו). לעומת זאת, מקום שהחלטה הרטרופקטיבית של ההלכה החדשה אינה כרוכה בפגיעה באינטרס ההסתמכות, או שטענת ההסתמכות אינה סבירה, או שמסיבה אחרת אין לתת לה משקל, כי אז אין מקום לסטות מכלל הרטרופקטיביות. כן אין מקום לתחולת החריג במקום בו היתה הסתמכות על מצב משפטי קודם, אך ניתן לתת מענה לאינטרס זה באמצעות הגנות הלקוחות מדינים אחרים הנותנות מענה לפגיעת המסתמך, בד בבד עם החלה רטרופקטיבית של הנורמה החדשה. שלילת הרטרופקטיביות של ההלכה בתורת חריג מוצדקת רק כאשר קיים אינטרס הסתמכות הראוי להגנה, וכאשר אין בדין הכללי הגנה על אינטרס זה המונעת פגיעה, או כאשר מחיר ההיזקקות להגנת הדין הכללי הוא כה כבד עד כדי להופכה לבלתי כדאית. שאז, ראוי לשלול את הרטרופקטיביות, וליתן להלכה החדשה תוקף פרוספקטיבי בלבד.

46. בכך לא מתמצה מבחנו של החריג. קיום הסתמכות שהחלה רטרופקטיבית של הלכה חדשה תפגע בה, עדיין אינו מביא בהכרח, ובכל מקרה, לשלילת תחולתה הרטרופקטיבית של ההלכה החדשה. אינטרס ההסתמכות אינו מוחלט. יש לאזן בינו לבין מלוא הערכים והעקרונות המתנגשים עמו:

"לעיתים, עשוי בית המשפט לסבור כי השיקולים התומכים בשינוי הדין, משקלם עולה על השיקולים התומכים בהלכה הישנה, ועל הנזק הנגרם לאינטרס ההסתמכות, מעצם השינוי" (ענין סולל בונה, פסקה 22 לפסק דינו של הנשיא ברק).

בית המשפט בהלכת הרוב מסכם וקובע:

"אכן, ההכרעה בשאלה אם ליתן להלכה החדשה אך תוקף פרוספקטיבי, חייבת לקחת בחשבון את מלוא השיקולים הנוגעים בדבר; על השופט לאזן ביניהם, תוך מתן משקל לשיקולים הנוגדים, בנסיבותיו של המקרה שלפניו. כל זאת, כאשר נקודת המוצא העקרונית הינה תוקף רטרוספקטיבי ופרוספקטיבי של ההלכה החדשה" (שם, פסקה 22).

ההכרעה אם לסטות מכלל הרטרוספקטיביות, ולהגביל את תחולת ההלכה החדשה לעתיד בלבד, מותנית, אפוא, במערך איזונים מורכב. שיקולים רלבנטיים שונים צריכים להישקל במסגרתו, כשגורם ההסתמכות הוא בעל משקל מיוחד מביניהם, אך אינו בהכרח השיקול הבלעדי. בכלל השיקולים יש לשקול, בין היתר, את החשיבות שבשינוי הדין במבט לאחור מבחינת הפרט והכלל, ואת הצורך בהחלת החידוש הנורמטיבי על ארועי העבר על רקע תכליתה ומהותה המיוחדת של ההלכה החדשה שנפסקה וחשיבותה מבחינת האינטרס הציבורי. כנגד אינטרס ההסתמכות של האחד על ההלכה הישנה, עשוי לעמוד אינטרס של אחר לזכות ביתרון שההלכה החדשה מעניקה לו. האיזון בין כלל השיקולים צריך להימצא, אפוא, באותה נקודה אשר תשיג את התוצאה האופטימלית בעשיית הצדק במכלול האינטרסים המתנגשים במקרה נתון".

(ראה: [דנ"א 3993/07](#) פקיד שומה ירושלים 3 נ' איקאפוד בע"מ [פורסם בנבו] {פמ"מ –

{14/7/2011}.

55. בהתאם לדין, וכפי ההלכה הפסוקה, שעה שההליך תלוי ועומד בפניי, אזי ברור כי יש להחיל את ההלכה על המקרה הנדון. אלא מאי, שאלה נוספת היא מה דינם של החלטות ופסקי-דין שניתנו בענייני מזונות, בתיקים בהם נקבעה משמורת משותפת (ולאו דווקא רק בהם), האם

עתה לאחר **הלכת 919**, קמה לבעלי הדין הזכות להגיש תובענות חדשות בשל ההלכה החדשה, בבחינת שינוי נסיבות בלתי צפוי?

56. במילים אחרות, האם ניתן לומר כי שינוי ההלכה לעניין נטל הנשיאה במזונות, מהווה שינוי נסיבות כזה המאפשר פתיחת תיקי מזונות (בהתאם להלכה הנוהגת, המאפשרת הגשת תובענה

במקרה של שינוי נסיבות). רוצה לומר, כי כדבר שבשגרה, מזדמנות לפתחו של בית-המשפט לענייני משפחה, תובענות בדבר הפחתת מזונות עקב שינוי נסיבות מהותי (וראה: [בג"צ 4407/12 פלוני נ' בית הדין הרבני הגדול לערעורים](#) [פורסם בנבו] {פמ"מ – 7/2/2013}, לעניין ההלכה המנחה).

57. אומר, כי לא בנקל ניתן היה להצליח בתובענה להפחתת מזונות, אך כזכור, פסיקת מזונות לעולם אינה סופית, וניתן לעתור להגדלתה או להפחתתה על-מנת שזו האחרונה לא תהפוך לבלתי צודקת (ראה: [ע"א 442/83 קס נ' קס, לח\(1\)](#), 767 {פמ"מ – 15/4/1984}). משכך האם האם עתה צפויים אנו לגל תביעות של הפחתת מזונות?

58. אומר ראשית, כי גם משיקולים של מדיניות משפטית רצויה, גם מן הטעם ששינוי ההלכה משפטית לעולם צפוי הוא (והרי עניין שצפוי היה אינו בגדר שינוי נסיבות), גם מן הטעם ששינוי

דין פועל רק "מכאן ולהבא", ואין דומה הליך שנפתח טרם ניתנה **הלכת 919/15**, להליך שנסתיים והוכרע וכל עליו עקרון ה"סופיות".

59. נכון שניתן באופן תיאורטי לעשות דיכוטומיה בין פסק-דין שמאשר הסכם שאליו הגיעו הצדדים, לבין פסק-דין שניתן לאחר ניהול ארוך בפני בית-משפט, שאז הרי לכאורה שפט בית-המשפט בהתאם לדין שהיה מונח בפניו באותה עת. אלא מאי, גם כאשר בית-משפט מאשר הסכם אליו הגיעו הצדדים, אזי אין הוא חותמת גומי והוא בודק, מאשר ונותן תוקף של פסק-דין להסכמות הצדדים, שעה שהדין ידוע בפניו והוא נחשב למעט בסך מזונות "מקפח" כמי שדן לגופא. בית-המשפט לא יאשר הסכם הנגוע בקיצוניות. מה גם, שבבוא הצדדים לבית-המשפט לאחר הסכם, עשו זאת לאחר שקלא וטריא, בדרך כלל לאחר התייעצות עם עורכי דין, ולאחר איזונים רבים ואחרים, הנוגעים לעיתים לויתור ברכוש כזה או אחר. לעיתים הניתוק וההתבוננות בפריזמה צרה אך ורק בסוגיית המזונות, במנותק מכלל הוויתורים, שנעשו על-ידי הצדדים בעת עריכת ההסכם, חוטאת למטרה העיקרית ואינה נכונה. (וראה שוב [4407/12](#), שם).

60. משכך, נאמר מחדש כי הלכה פסוקה היא שאין לראות הבדל בין פסק-דין שניתן על ידי בית-המשפט בסיומו של הליך משפטי, לבין פסק-דין שאישר הסכם מזונות בנוגע לסוגיה דנן. בשני המקרים לא תהא **הלכת 919/15** כשלעצמה עילה לטענה בדבר שינוי נסיבות או עילה להגשת

"תביעה עצמאית".

61. אם ישמע קולי, אומר כי אפילו בהינתן העקרונות שנפסקו בעניין "סולל בונה", וב"פקיד שומה", שקבעו כי הכלל, לעניין הלכה חדשה הוא, שתחולתה רטרופקטיבית ופרוספקטיבית כאחד, אך יחד עם זאת, יש לבדוק במסגרת הכלל הרחב, האם יש מקום להחלת החרג על ענין זה, ולקבוע כי תחולתה של ההלכה תהא מכאן ואילך בלבד. לשאלה זו אשיב, כי בהתאם לאמור לעיל ב"פקיד שומה", יש להחיל את החרג ולסטות מכלל הרטרופקטיביות בנוגע לתיקים שניתן בהם פסק-דין, היות והצדדים הסתמכו על פסק-הדין שניתן בעניינם, פעלו על פיו וכלכלו את צעדיהם בהתאם (וראה לעניין עקרון ההסתמכות: [רע"א 1287/92 בוסקילה נ' צמח, מו\(5\) 159](#), {פמ"מ – 9/11/1992}), ואסביר, כי להבדיל מפסיקה "אזרחית", פסיקה לעניין מזונות ומשמורת, היא ייחודית בהיותה "סופיות" שבה יחסית בלבד, לאמור, עניינים אלו הם חריגים מעצם טבעם וטיבם, שכן עניינים אלו בעצם נתונים לאפשרות של התדיינות מחודשת בהם.

62. לכך אוסיף ואומר, כי אין חולק שמדובר במערכת איזונים מורכבת ולא פשוטה, אך מה שצריך לעמוד לנגד עיניו של בית-המשפט במסגרת שיקולי הצדק, טובת הציבור, עקרון ההסתמכות והוודאות המשפטית שהינם חלק מעקרון יסודות המשפט. מכאן, אצא ואומר, כי

**הלכת 919/15** חלה על תיקים תלויים ועומדים, וכמובן על התובענות לעתיד לבוא אך לעניות דעתי אין היא חלה על תיקים שכבר נידונו ובית-המשפט, לאחר שקלא וטריא נתן בהם פסק-דין, קל וחומר בתיקים בהם הגיעו הצדדים להסכם שאושר על ידי בית-המשפט, שהרי טובת הציבור עניינה גם ביציבות משפטית.

63. שעה שכבר אמרתי, כי תיק זה החל עוד טרם ניתנה **הלכת 919**, אזי **הלכת 919** ותחולתה יחולו גם על המקרה שבפניי. מכאן, אדרש לשאלה הבאה:

**האם בע"מ 919/15 חל גם על מקרים בהם אין משמורת משותפת, כאשר עסקינן בילדים בגילאי 6-15, כפי שיש במקרה שלפנינו?**

64. על סוגיה זו עמדתי כבר במסגרת תלה"מ [53712-11-16](#), וכפי שאמרתי שם, אומר גם פה ובקצרה. התשובה לדעתי (ולא רק לדעתו), היא בלאו מוחלט, לאמור כי הכללים שנקבעו, כוחם יפה לכל תביעת מזונות, יהיו זמני השהות כאשר יהיו, וגם במקרים של משמורת משותפת. (ראה: [תמ"ש \(ת"א\) 21810-06-16 פלונית נ' פלוני](#) [פורסם בנבו] {פמ"מ – 9/10/2017}).

65. חברתי, כבוד השופטת גליק, כתבה בין השאר כהיא לישנא:

48". שאלה נוספת וקשה יותר היא האם הלכת 919/15 סויגה רק למקרים של משמורת פיזית משותפת? לאחר שהתעמקתי בהלכת 919/15 אומר, כי תשובתי לשאלה זו היא שלילית, ולהלן אמנה טעמי:

48.1 הפרשנות המוצעת בהלכת 919/15 היא, כי למעשה שינתה את הפרשנות לתקנת תש"ד של הרבנות הראשית באשר לדין האישי, ודין אישי כידוע חל על כל הילדים, (כיוון המדובר בילדים בגילאי 6-15), וכך קובע כבוד השופט פוגלמן בפסקה 77 סייפא לפסק הדין:

"...ומכל הנימוקים שיובאו בהרחבה להלן, סבורני כי הפרשנות אשר תטיב להלום את ערכי היסוד של שיטתנו המשפטית היא זו, שלפיה, בגילאי 6-15 החיוב במזונות הוא מדין צדקה, החל במידה שווה על שני ההורים, כתוצאה מכך, הדין לא יחייב עוד את חיובו הבלעדי של האב במזונות הכרחיים, ויחתור לחלוקה נטל הוגנת ושוויונית יותר בין ההורים תוך הבטחת טובת הילד..."

48.2 בפסקה 81 לפסק הדין נאמר כך:

"...שיקולים של אחידות הדין והרמוניה פנים משפטית תומכים בברור באימוץ פרשנותה החלופית של תקנת תש"ד שתביא לכך שגם לפי הדין העברי יראו בשני ההורים כחייבים במזונות של ילדים בגילאי 5-16, תוך שחלוקת החוב ביניהם תיקבע על פי חלקיהם היחסיים מכלל המקצועות, זאת ועוד: הדבר ישווה את הדין העברי החל בגילאי 5-16 לזה החל בגילאי 15-18, שגם אז, החיוב בדין העברי הוא מדין הצדקה..."

48.3 ובפסקה 108 של פסק הדין נאמר על ידי כבוד השופט פוגלמן כך:

"...אין מנוס מן המסקנה כי הדין הנוהג במזונות, המבוסס על פרשנותה הנוכחית של תקנת תש"ד הוא דין מפלה..."

48.4 בפסקה 143 לפסק הדין כותב השופט פוגלמן, כי "...אכן בקביעה זו יש משום סטיה מן ההלכה הנוהגת עמנו מימים ימימה..."

48.5 עוד הוסיף כבוד השופט פוגלמן, לאחר קריאת פסק דינה של כבוד השופטת ברק ארז, בפסקה 146 לפסק דינו, בה הוא מסביר כי הציע פרשנות חלופית לתקנת תש"ד הנסמכת על עיקרון השוויון המהותי, ובה הוא אומר שמשמורת פיזית משותפת היא ברירת מחדל בה ניתן לסטות

מעיקרון קביעת המזונות לפי ההכנסות מכל המקורות, נשמע מכאן, אפוא, שהכלל הוא חלוקה שווה של נטל המזונות על שני ההורים בהתאם להכנסותיהם הפנויות !

48.6 ובפסקה 147 לפסק הדין נקבע :

"לפיכך, לו תשמע דעתי, נקבע כי בגילאי 6-15 חבים שני ההורים באופן שווה במזונות ילדיהם מדין צדקה, תוך שהחלוקה ביניהם תקבע על פי יכולותיהם הכלכליות היחסיות מכל המקורות העומדים לרשותם, לרבות שכר עבודה בנתון לחלוקת המשמורת הפיזית בפועל, ובשים לב למכלול נסיבות המקרה."

48.7 כבוד השופט סולברג אף הוסיף, "דעתי כדעתו של חברי, השופט ע' פוגלמן, כי חובת תשלום מזונות ילדים בגילאי 6-15, לרבות ביחס לצרכים הכרחיים – חלה באופן שווה על האם והאב, בהתאם ליכולותיהם הכלכליות היחסיות מכלל המקורות העומדים לרשותם. בנתון לחלוקת המשמורת הפיזית בפועל, ובשים לב למכלול נסיבות העניין..."

48.8 כבוד השופטת חיות מוסיפה "ואכן, בהיבט העקרוני הנורמטיבי, מוסכם על כל חברי ההרכב, כי החיוב במזונות ילדים בגילאי 6-15 חל מדין צדקה על שני ההורים, כאמור בסעיף 1 לעיל."

ובהמשך :

"בגילאי 6-15 חבים שני ההורים באופן שווה במזונות ילדיהם מדין צדקה, תוך שהחלוקה ביניהם תקבע על פי יכולותיהם הכלכליות מכל המקורות העומדים לרשותם לרבות שכר עבודה, בנתון לחלוקת המשמורת הפיזית בפועל ובשים לב למכלול נסיבות המקרה..."

48.9 חרף ההסתעפויות בתחילת הלכת 919/15, כי המדובר במקרים של משמורת משותפת. הנה נוכחנו כי בוטלה הפרשנות הקיימת לתקנת תש"ד, ונקבעו עקרונות אחרים, היינו, יש להביא בחשבון את הכנסותיהם הפנויות של ההורים, וחלוקת היחסי בסה"כ ההכנסה המשפחתית, וכן להביא בחשבון את חלוקת זמני השהיה ביניהם.

עקרונות פרשניים מחייבים ששינוי ההלכה לא יביא דין אחד לילדים בני 6-15, שהוריהם חולקים משמורת משותפת לעומת ילדים בני 6-15, שלהם הורה יחידני."

(ראה: [תמ"ש \(ת"א\) 16207-01-16](#) ש.ד. נ' א.ד. [פורסם בנבו] {פמ"מ – 14/9/2017}).

66. מאליו ברור, שכאשר בית-המשפט העליון, לא רק מודיע על שינוי הלכה, אלא טורח ומקדיש זמן לדבר בעיקרון השיוויון בין המגדרים, שאין כוונתו להותיר את ההלכה והכללים החשובים שנקבעו בה רק כמי שחלה על מגזר מצומצם שלגביו נקבעה "משמורת משותפת".

67. במילים אחרות, הקביעה המשפטית אינה רק למקרים של משמורת משותפת. על כך עמד גם בית-המשפט המחוזי בקובעו כהיא לישנא:

"17. אם להלכת אטינגר היתה עוצמה רבה, כדברי כב' השופט חשין בעניין

סולל

בונה, הרי ההלכה בפרשת פלוני, ניתן לראותה כהלכה אשר שינתה מהיסוד את כל הקשור לפסיקת מזונות ילדים בגילאים שבין גיל 6 לגיל 15. מרבית השופטים שנדרשו לסוגית המזונות בעת שמדובר במשמורת משותפת, לא התעלמו מהפרשנות לפיה גם בגילאים האמורים, קיימת חובה על אב לשלם את המזונות ההכרחיים וכי רק צרכים מעבר לכך, תשלומם הינו מכוח דין צדקה וכשלעניין זה שווים האב והאם. משכך, חיפשו את הדרך הראויה להביא לידי ביטוי את המתחייב לאור המשמורת המשותפת כשאכן באחד מהמקרים, נפסק כי אין לחייב כלל במזונות.

מכל מקום, דומה כי בפרשת פלוני לא נזקק בית המשפט לפתרון זה או אחר, בהתחשב בחובת האב האמורה, אלא בסיס פסק הדין, ביטול אותה פרשנות שתוצאתה חיוב אב במזונות הכרחיים בגילאים האמורים, וכי על כן יש לראות את כל חיובי המזונות מדין צדקה, כשלעניין זה שווים האב והאם. ההנמקה בתמצית, כי יש לפרש את תקנות תש"ד, באופן שלאחר גיל 6 החיוב במזונות הוא מדין צדקה בלבד. יתר על כן, אין לקבל פרשנות לפיה גם אם מדובר מדין צדקה חיובו של האב קודם ועיקרי לחיובה של האם. אכן, בית המשפט ציין כי עניינו של פסק הדין במשמורת משותפת, תוך שכב' השופט פוגלמן מציין כבר בפתיחת פסק דינו (פסקה 3) כי "...דיונינו במצב הראשון שבו הילד שוהה בביתו של כל אחד מן ההורים פרקי זמן זהים: 7 לילות ב-14 ימים או 15 לילות ב-30 ימים". עם זאת, מעת שבית המשפט קבע את השינוי בתפיסה העקרונית, אודות מקור החיוב של המזונות לאחר גיל 6, סבורני כי יש להחיל את העיקרון בכל מקרה בו דנים אנו בשאלת מזונות ילד מעל גיל 6.

כמובן, שבבואנו ליישם את החלת העיקרון כדלעיל, יש להתחשב במכלול הנסיבות לרבות שאלת יכולתם הכלכלית היחסית של כל אחד מההורים מכלל המקורות, כולל הכנסה מעבודה, כמו גם יתר נסיבות העניין (פסקה 142 לפסק דינו של כב' השופט פוגלמן), ובעת שמדובר בזמני שהייה שאינם שווים, הרי יהיה מקום כמובן להתחשב גם באותם זמני שהייה כפי שהינם בפועל.

בנוסף לאמור יש להפנות גם לקביעותיה של כב' השופטת ברק ארז אודות יישום חלוקת האחריות וההוצאות תוך ההתייחסות הספציפית לנושא המדור, וכפי שהדברים באו לידי ביטוי בפסקה 61 לפסק דינה והעקרונות המפורטים שם, תוך הדגשה "...הכל לפי שיקול דעתה של הערכאה הדיונית על-פי הנסיבות המשפחתיות..." , לרבות בחינת שאלת הוצאות המדור ותשלום המזונות.

18. נוכח אשר נקבע בפרשת פלוני, על הערכאה הדיונית לבחון כל מקרה לגופו ולנסיבותיו, ובהתאם לקבוע את אופן חלוקת הנשיאה במזונות בין ההורים, ובמיוחד יש לקבוע הקשור לאותו הורה אשר יוטל עליו להיות "הורה מרכז" כפי שציינה כב' השופטת ברק ארז. יוער, כי באופן מעשי תוצאת פסק הדין בפרשת פלוני כי מעל גיל 6 יחולו אותם עקרונות של יישום אשר נקבע בסעיף 3א [לחוק לתיקון דיני משפחה \(מזונות\) תשי"ט-1959](#), וראו הקשור ליישום בחינת הנדרש בהחלט הסעיף האמור, [בע"מ \(ת"א\) 1098/07 פלוני נ' אלמוני](#) [פורסם בנבו] (31.8.08) והנוסחה כפי שנקבעה [בעמ"ש \(חי'\) 42513-09-14 א.ש. נ' י.ש.](#) [פורסם בנבו] (4.1.15).

(ראה: הלכת 16-04-33549, שם).

68. אחזור ואומר, כי איני יכול בנקל להבין מדוע (מן הבחינה הלוגית) יש לעשות בידול בדין, בין קטין כבן 5 ועשרה חודשים, לעומת קטין בן 6 שנים ויום, ואולם בשלב זה, לא רק שאיני צריך להכריע בדבר, זוהי מצוות המחוקק שהיא כלשון עמ' 44 **בהלכת 919 – "אילוץ הנובע מן הדין העברי"**, ויש לציית לה, אך הדבר מעורר מחשבה ותהייה בנוגע להמשך גובה החיוב בדמי המזונות, לגבי קטינים מתחת לגיל 6, כפי שהיה, ולא ברור אם ניתן עוד לומר, כי מה שהיה הוא מה שיהיה. שמא תהא הפסיקה צופה פני עתיד.

69. עתה משניסיתי להסביר כי **הלכת 919** חלה לא רק על משמורת משותפת, נעבור לשאלה הבאה:

מה הדין מעתה והלאה בנוגע למזונות מגיל 18 ואילך, האם נמשיך בקביעה של הורדת המזונות ל- 1/3, או שמא עתה אנו נדרשים לקביעת מזונות שונה?

70. [בע"א 4480/93 פלוני נ' פלונית, מח' \(3\) 461 {פמ"מ – 12/10/1994}](#), נקבעה הלכה, לפיה האחריות לזון ילדים חלה על ההורים גם לאחר הגיע ילדם לגיל 18, ובמשך שירותם הצבאי, עד לשחרורם מצה"ל. בהתאם לפסיקה, נקבע כי על ההורים חובת מזונות כאמור גם בתקופה שלאחר גיל 18. תביעתה של האם שהקטינים גרים אצלה, וצרכיהם עליה תובעת מכוח דיני ההשבה הכלליים ודיני עשיית עושר שלא במשפט, כך שימנע מצד א להתעשר על

חשבון צד ב'. אלא מאי, עלינו ליתן את הדעת על כך, כי מעבר לטענה כי לאם כמה זכות לתבוע מכוח דיני ההשבה, קיימת הנחה שתמיכת הורים בילדיהם במהלך שירותם הצבאי פוחתת לכדי שליש מן הסכום המשולם קודם לתקופת השירות הצבאי, מכאן קבעה הפסיקה, כי גובה שיעור המזונות יהיה שליש מן המזונות הפסוקים.

71. סוגיית פסיקת מזונות גם במהלך השירות הצבאי (ושירות לאומי בכלל זאת), העמידה ל"משרת הבגיר" את האפשרות לתביעה עצמאית מול הוריו, ומכאן שאין אני יכול להתעלם מהשלכות של **הלכת 919** גם על מקרה כזה.

72. משכך, עולה השאלה הבאה - 1/3 ממה? (שהרי **הלכת 919/15** קבעה מחדש את דרך חלוקת הנטל אך לא את גובהו), לאמור, האם גובה סכום המזונות ההכרחיים המינימליים (מינימום הדרוש לקיום כהגדרת הפסיקה, וראה: [בע"מ 4751/12 אלמוני נ' אלמונית](#) [פורסם בנבו] {פמ"מ – 29/8/2013}) ועומד כיום על סך של 1,450 ₪ יעודכן ל-1,600 ₪ בעבור כל קטין?

73. כזכור, לאחרונה עודכן, אולי מחדש, על-ידי כבוד השופט י. שנלר גובה החיוב המינימלי בגין הצרכים ההכרחיים יכול ויעלה לסך של כ-1,600 ₪ במקום הסכום של כ-1,400 ₪. וכך:

"יועזר כי לא בכדי עוד **בעמ"ש 1057/09 ש.ת. נ' ד.ג.** [פורסם בנבו] (17/10/10) מצאתי לנכון לציין כי "ובצדק,

ציין בית משפט קמא שני גורמים לתוספת ראויה לאותו סכום מינמאלי- האחד, השינויים משך השנים בשיערוך אותן הוצאות מינמאליות והשני יכולתו הבלתי מבוטלת של המשיב" וכן בהמשך פסק דין זה " דומה כי הגיעה העת להעלות את סכומי הסף אשר נקבעו בפסיקה, אולם לפני שנים רבות" וכן התייחסות של כב' השופט דנציגר **בע"מ 8542/10 פלוני נ' פלונית** [פורסם בנבו] (29/12/10).

ייתכן ואף הגיעה העת לערכית שינוי נוסף בעת קביעת סכום המזונות ההכרחיים ובמיוחד לאור הצרכים שהתווספו, כגון כל הקשור באמצעי התקשורת השונים ובמחשוב, אשר ניתן לראות בהם, כיום כצרכים הכרחיים.

אולם, אף מבלי לקבוע מסמרות בדבר לעת הזו, כפי שצויין לעיל, יש מקום לבחון את כלל הנסיבות ואזי להידרש במקרה הקונקרטי להגדלת אותו סכום הנהוג, וכמפורט לעיל".

(ראה: **עמ"ש (ת"א) 46291-01-16 ג.נ. נ' פלוני** [פורסם בנבו] {פמ"מ – 9.10.2017}).

74. נזכור כי גם אם נאמר מעכשיו כי סך המזונות ההכרחיים שאינם צריכים להוכחה, עולה כדי 1,600 ₪, אין זה אומר כי הנטל לתשלום לא שונה נוכח **הלכת 919/15**, ואין זה אומר כי בהינתן נסיבות אובייקטיביות מצדיקות, אין בית-המשפט יכול לקבוע סך נמוך יותר (וראה: **בע"מ 4751/12, שם**).

75. הסברתי בעבר כי לדעתי לא שינתה הלכת 919/15 את הכלל ולפיו חלים על הורים חיובי נשיאה

בהוצאות בגירים המשרתים את החברה על דרך שירות צבאי חובה או שירות לאומי.

76. משלא שונתה ההלכה לעניין עצם החיוב, ומדובר במזונות מכוח הדין הכללי ולא מכוח הדין האישי, אזי לאחר קביעת חלוקת הנשיאה בנטל, עדין יפסק אותו 1/3 מפורסם מדמי המזונות לטובת המשרתים את החברה.

77. ובל יהא ספק, עסקינן בתשלום אשר נועד לפצות את ההורה (בנוסף לשכר המשולם למשרת את החברה) בגין הוצאותיו עבור אותו בגיר, שעקב השירות אינו מסוגל לפרנס את עצמו.

78. ואשלים ואומר כי בגיר צעיר שאינו משרת והוא סטודנט, לומד באולפנא, נמנה על תלמידי ישיבה וכו', אין הוריו חייבים במזונותיו, שעה שלא נמנע ממנו לעבוד.

#### מן הכלל אל הפרט

79. אין עורר כי במקרה שבפניי, אין המדובר במשמורת משותפת גם לא בזמני שהות רחבים, וכי המשמורת על 2 הקטינים נתונה בידי האם. הצדדים חתמו כאמור על הסכם בXXXX (שאמנם לא אושר), אך קבע (על דעת שני הצדדים) מסגרת של מזונות בסך 1,000 דולר לחודש, במידה והצדדים לא יתגוררו בXXXX. יש בכך כדי ללמדנו על אומד דעת הצדדים ביחס לגובה המזונות עליו הסכימו ונראה להם סביר.

80. האם כאמור משתכרת כ- 6,000 ₪ לחודש ברוטו, ושוכרת דירה ברמת השרון בעלות של 5,250

ש"ח לחודש. מה ההיגיון הכלכלי בכך? לאם פתרונים, אך הלכה פסוקה היא כי מדור נישום בצורה סבירה ולא כפי שבחרה האם. זכותה אומנם לבחור מדור יקר ובאזור יקר, אך הסך שיפסק יהא רק סך סביר. האב טען להשתכרות של כ- 5,000 ₪ לחודש ברוטו, אך יכולת השתכרותו שלו שלא נסתרה, מוערכת בכ- 10,000 ₪ לחודש, שהרי הוא עצמו העיד שאין הוא ממצה את השתכרותו.

81. האב מתגורר בבית אימו ואין לו הוצאות בגין רכיב מדור. האם טענה כי לנתבע רכוש רב המוחזק באמצעות צד ג', אך במסגרת הליך ההוכחות שהתנהל בפניי לא הצליחה האם להרים

את הנטל ולהוכיח את טענותיה. כך גם טענותיה לגבי החברות ורכוש רב של האב בXXXX

אין

נתמכות בראיות בדבר קיומו של רכוש כזה, והאם אף אישרה כי אין כל פסיקה בXXXX

התומכת כאמור בטענותיה. בכל המסמכים שהוצגו, האב הופיע רק כבעל תפקיד בחברה ולא כבעלים. נאמר כי רכוש הרשום על-שם ההורים, חזקה (הניתנת לסתירה) היא כי של ההורים הוא. חזקה זו לא נסתרה על-ידי האם. ואזכיר שוב כי מטענות האם עצמה ניתן ללמוד שגם בXXXX לא הצליח האב להרוויח היטב.

82. כך גם לגבי הטענה שהאב רכש ג'יפ חדש. האם לא הצליחה להוכיח כי האב שילם תשלום עבורו או שהרכב בבעלותו, שעה שהרכב רשום הלכה למעשה על שם אימו של האב. העובדה כי האב גר אצל אימו אבל נוסע ברכב שסביר שהיא מימנה רכישתו, רק מעידה כי האב אינו מגדולי המפרנסים.

83. בחקירתו בדיון מיום 21/3/17, ציין האב כי היתה לו ידיעה ברורה, כי הוא הולך לשלם מזונות שלא יפחתו מ-3,000 – 4,000 ₪ לחודש. גם לכך אתן את הדעת בקובעי את גובה המזונות. אמירה זו גם תואמת את ההסכם שהזכרתי לעיל, אם כי שער הדולר האמריקאי עבר תנודות שונות מאז נחתם ההסכם.

84. כידוע תביעת מזונות, ככל תביעה כספית אחרת היא ויש להוכיחה, ואם רכיביה לא הוכחו, אזי יש בידי בית-המשפט לדחות את התביעה. (ראה: [ע"א 130/85 כהן נ' כהן, מ\(1\) 069 פמ"מ – 20/1/1986](#)).

85. האם לא צירפה לתביעתה מסמכים המעידים על כל ההוצאות בפועל הנדרשות, כך גם בתצהירה וכך המשיכה בסיכומיה. בין המסמכים שכן צירפה, עולה כי אין הלימה בין הנדרש לבין המוצג, משכך בוחר אני להעריך את דמי המזונות הנחוצים לילדים על פי ההלכה המנחה בהתייחס לצרכים ההכרחיים המינמליים, כפי שהרחבתי בעניין זה במסגרת תלה"מ 53712-11-16. במילים אחרות מדובר בהערכה כפי ידיעת בית-המשפט צרכי קטין מהם. (ראה: [ע"א 687/83 מזור נ' מזור, לת\(3\) 23 פמ"מ – 15/7/1984](#)). והרי איש לא טען כי לקטינים צרכים מיוחדים כלשהם.

86. צודקת האם בטענתה, כי האב לא מיצה את כלל יכולת השתכרות שלו. האב לשיטתו משתכר מהחברה שלו כ-5,000 ₪ לחודש, לו היה ממשיך לעבוד אצל אחיו עוד פעם בשבוע היה משתכר סך נוסף של כ-4,000 ₪ לחודש. אזי כבר מכך ניתן ללמוד, כי לפחות על דרך המינימום, יכולת השתכרותו של האב עומדת על סך של כ-9,000 ₪ לחודש.

87. בסופו של יום, הכנסתו הפנוייה של האב עומדת על כ-5,000 ש"ח בכל חודש לפי המסמכים שהציג, אך לפי יכולת השתכרותו, המדובר בסך של כ-10,000 ₪, (והרי אדם צריך לשאת במזונות קטינים גם כפי פוטנציאל השתכרותו, קל וחומר כשאינו עובד באופן מלא (וראה:

[ע"א 5566/09 פלוני נ' פלונית](#) [פורסם בנבו] {פמ"מ – 16/8/2009}, ואילו הכנסתה הפנויה

של האם

(הנזקת למדור אותו אשום כפי הסביר), עומדת על כ- 3,000 ₪ בכל חודש, ואף פחות (שכן מסכום זה אף יורדים דמי אחזקת מדור). יחד עם זאת, גובה דמי השכירות הינם גבוהים מן הסביר, ולפיכך כל עוד האם תשכור דירה לה ולילדיה, יישא האב בסך 40% מההוצאה

הישירה

למדור, ועד לגובה מדור ודמי אחזקת מדור של 4,000 ₪, קרי, הפירעון מצידו יהא 1,600 ₪ וזאת בנוסף לדמי המזונות השוטפים.

88. לעניין גובה המזונות אני קובע, כי האב ישלם 1,500 ₪ לחודש בעבור כל קטין ובסך הכל 3,000

₪ לחודש בעבור 2 הקטינים, עד הגיע הקטינים לגיל 18 או סיום התיכון, לפי המאוחר, אז

ירד

סכום זה ל- 1/3, עם הגיעם לתום השירות הצבאי או הלאומי לפי העניין, ובלבד שסכום זה לא יפחת מסך של 500 ₪ לחודש.

89. בנוסף לדמי המזונות ישא האב ב- 70% מהוצאות הגן ו/או הצהרון עד הגיע הקטינים לתום הלימודים בכיתה ב', וכן מ- 70% מהוצאות הבריאות של הקטינים אשר אינן מכוסות על ידי סל בריאות ו/או ביטוח בריאות אחר, לרבות טיפולי שיניים, טיפולים אורתודנטיים ומשקפיים וכיו"ב – והכל כנגד הצגת קבלות.

90. בנוסף, ישא האב ב- 70% מתשלום עבור שיעורים פרטיים בהתאם להמלצת הגורם החינוכי במקצועות אנגלית, לשון ומתמטיקה. כן ישא האב ב- 70% עלות חוג אחד לכל קטין, ובלבד שהסכום בו יחוייב האב לא יעלה על 150 ₪ לחודש, בעבור כל קטין.

91. ניתנות בזאת בנוסף ההוראות הבאות באשר לדמי המזונות :

**א. דמי המזונות ישולמו על-ידי האב, ישירות לאם, בכל 1 לחודש ומראש, עד הגיע כל ילד**

**מילדי הצדדים** לגיל 18 שנה ו/או עד שיסיים הלימודים בתיכון, לפי המאוחר מבין השניים. בתקופת השירות הצבאי הסדיר ו/או השירות הלאומי, יפחתו דמי המזונות בהתאם לקביעתי בסעיף 88 לפסק-הדין.

**ב. תודיע האם לאב על רצונה בהפקדת דמי המזונות לחשבון הבנק שלה, תעביר פרטי חשבון הבנק שלה לאב ובמקרה כזה, תשלום דמי המזונות במועדם לזכות חשבון זה, יחשב כתשלום תקין ובלבד שהאם לא הודיעה לאב על שינוי בפרטי מספר החשבון או הבנק.**

ג. דמי המזונות יהיו צמודים למדד המחירים לצרכן ויעודכנו אחת ל-3 חודשים, ללא הפרשים רטרואקטיביים בין תקופה אחת לרעותה.

מדד הבסיס לחישוב יהא מדד החודש בו נפסקים דמי מזונות אלה, כפי שפורסם ב-15 לחודש, טרם יום הדיון אחריו והתחשיב ייעשה לעומת המדד הידוע בעת עריכת תחשיב ההצמדה.

ד. סכומי המזונות אשר הצטברו לחובת האב, ישולמו על ידו ב-3 תשלומים חודשיים, שווים ורצופים החל מהתשלום הראשון למזונות ויחד עמו.

ה. סכומים שהאב שילם על חשבון המזונות, בכסף בלבד ולידי האם, מיום הגשת התביעה וכנגד קבלות ו/או אסמכתאות – יכולים להיות מקוזזים על ידו.

ו. סכום שלא שולם במועדו יישא ריבית והפרשי הצמדה כחוק, בין היום שנועד לתשלום לבין הפירעון המלא בפועל.

ז. כאמור, קצבת הילדים מאת המוסד לביטוח לאומי, תשולם לידי האם.

92. על-מנת למנוע התחשבנות יתר, תוקף החלטתי זו באשר לדמי המזונות הוא ממועד פסק דיני זה, ועד אז תעמוד החלטתי מיום 30/10/17 לעניין המזונות הזמניים ודמי המדור בתוקפה.

93. לאור התוצאה אליה הגעתי, והפער בין גובה תביעת המזונות לסך הפסוק, איני עושה צו להוצאות.

94. אני מתיר פרסום פסק-דין זה ללא כל פרט מזהה.

95. המזכירות תסגור תיק זה.

ניתן היום, כ' חשוון תשע"ח, 09 נובמבר 2017, בהעדר הצדדים.

ארז שני 54678313  
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)

